

ሓበሬታ ሓቕታት COVID-19 ድሕንነት ውጽኢታውነትን ክታበት ኮቪድ-19

ኮቪድ - 19 ብርቱዕ፡ ንህይወት ዘስግእ ሕልሽላኻት ክህልዎ ይኽእል፡ ከምኡውን ኮቪድ - 19 ንነገፍሲ ወከፍ ከመይ ገይሩ ይጸልዎ ትፈልጠሉ መንገዳዊ ደለን። ኩሎም እቶም ሰለስተ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ክታበት ኣብ ዩናይትድ ስቴትስ ዝርከቡ ኣብ ምክልኻል ብርቱዕ ሕማም፡ ሕክምናዊን፡ ሞትን ካብ ኮቪድ - 19 ውሑስን ኣድማዕን ምኽኖም ተረጋገጸም ኢዮም።

-እቲ ቀዳማይ ስጉምቲ ንምስራሕ ብዘዕባ ምኽታብን ዘይምኽታብን ተነጋሩ ዝጸንሐ ውሳኔ [ልክዕን ዝእመንን ሓቢሬታ ምርካብ ኢዩ](#)። እዚ ኣብ ታሕቲ ዘሎ ሓቢሬታ ካብ ቀንዲ ኪኣላታት ካብ [ማእከላት ምክልኻልን ምቁጽጻር ሕማምን \(CDC\)](#), ካብ ናይ [መግብን መድሃኒትን ምሕደራን \(FDA\)](#), ካብ ናይ [ናይ ስነፍልጠታት፡ ምህንድስናን ሕክምናን ብሄራዊ ትምህርታዊያን\(NASEM\)](#), ካብ ናይ [ዓለማዊ ውዳብ ጥዕና \(WHO\)](#)ን፡ ካብ ናይ [ዩናይትድ ስቴትስ\(U.S.\) ዝመጸ ኢዩ። ክፍሊ ጥዕናን ሰብኣዊ ኣገልግሎትን\(HHS\)](#)።

ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ክታበታት መዓረ ክንደይ ኢዮም ወጻኢታዊያን?

ኮቪድ - 19 ፈጠራ ክታበታት ካብ [ፋይዘር-ባዮንቲክ፡ ሞደርና ን ጆንሰን ጆንሰን \(ጃንስሰን\)ን](#) ንህጹጽ ጉዳይ ንምጥቃም ብ FDA ጸዳቁ ኢዩ፡ ከምኡውን ኣብ ጥቅሚ ንምወጻል ብ CDC ይምከር። ኣብ መጽናዕታዊ ጊዜ፡ እቶም ፈጠራ ክታበታት ን [ምክልኻል ብርቱዕ ሕማም ካብ](#) ኣብ ዝለዓለ መጠን ወጻኢታዊነት ዘሎ ኮቪድ - 19 ተረጋገጸም ኢዮም ኪኣላታት ብሄራዊ መራሕቲ ካብ ክለኒካዊ መጽናዕታት ኣቶም ፈጠራ ክታበታት ንኣድሕይም፡ ወይ ኣብ ሓደ ኩነት ወይ ጊዘያት ስለ ዘይተፈተኑ ምወድዳር መጠን ኣድማዕነት ኣብ ሞንጎ እቶም ሰለስተ ፍርያት ብድሆታት ከምዘሎ ይዘረቡ። እቲ CDC ኣቲ ክተርኽበ ትኽእል ቀዳማይ ፈጠራ ክታበት ንኣለዎ ካብ ኮቪድ - 19 ክትወስድ ይመክር።

ካብ ፈጠራ ክታበት ኮቪድ - 19 ክልከፍ ይኽእልዎ?

ካብዘም ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ክታበታ ኮቪድ - 19 ከስዕብ ዝክእል ወልሓዊ ደለን። ፈጠራ ክታበታት ንምድላው ተፈጥረኣዊ ተሻላሽሊ ናይ ኣካልካ ንምብኣስ ፍሉጣት ሽይረሳት ይሰርሑ። [ናይ ኮቪድ-19 ክታበታት ዝተፈለለ መንገድታት ይጥቀሙ](#) እዚ ድማ ሓደ ዓይነት ውጽኢት ንምርካብ ኢዩ ሓደ ዘይጋዳእ ክፋል ናይ ኮቪድ-19 ንምጥቃም ኢዩ - እቲ ከባቢ ወይ "ጫፍ" ናይ ፕሮቲን ምስቲ ዋህዮ ዝተሓሳዘ "spike" - ነቲ ኣካላት ብኸመይ ነቲ ፕሮቲን ከም ዘለልዎ፡ በዚ ውን ኣብ መጻኢ ከይቃላዕ ይከለኻለሉ ማለትዩ።

[ተለኣኣኺ ኣርኤን.ኤይ. \(RNA\) \(ኤም.ኣር.ኤን.ኤይ. \(mRNA\)\) ፈጠራ ክታበታት](#), ናይ ፋይዘርን ሞደርናን ፈጠራ ክታበታት ዘጠቓልል፡ ብህይወት ዘሎ ሽይረስ ኣይጥቀሙን ኢዮም። ነቶም ዋህዮታት ነቲ ኣብ ኣካላትና ዘሎ መልሰ ምክልኻል ንምቅስቃስ ከመይ ገይሮም ፕሮቲን ይሰርሑ ይምህርዎም። [ቫይራል ቫክቶር ፈጠራ ክታበታት](#), ኢንኮላይ ናይ ጃንስሰን ፈጠራ ክታበት፡ ንምብኣስ ትእዛዛት ናብ ዋህዮታት ዝተማሓደሽ ስርሓት ናይ ዘጓዳእ ኣድኻሽይረስ(ከም በዓል ጉንፋዕ) ይጥቀሙ። እቲ ፈጠራ ክታበት ከም መጓጓዣ ኣቅሓ ብእንጥቀመሎም ኮቪድ - 19 ወይ ዘይንጡፋት ሽይረስ ልበዳ ከስዕብ ኣይክእልን።

ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ክታበታት መዓረ ክንደይ ኢዮም ውሑሳት?

ኣብ ኩሎ መዳይ ምዕባለን መስርሕ ፍቃድን [ናይ ፈጠራ ክታበት ድሕንነት ዝለዓለ ቀዳምነት ኢዩ](#)። ናይ ፈጠራ ክታበት ምሕደራ ኣብ መስርሕ ከሎ፡ ብ ቀጻሊ ድሕነት ምቁጽጻር ገምጋማት፡ ዝለዓለ ቀዳምነት እናተወሃበ ይቅጽል።

- **ጥብቁ መርመራታት፡** እቲ [ናይ ኮቪድ-19 ምዕባለ ናይ ክታበት መስርሕ](#) ምስቶም ናይ ምምዕባል ክታበታት ብምንጽጻር ዝተፈለለ መስርሓት ኢዩ ዝሓልፍ፡ ከም ዝተከበሩ ናይ ሰዓልን ንፍዮን ክታበታት። [ክለኒካዊ ፈተነታት ኣብ ኣሽሓት ናይ መጽናዕቲ ተሳተፍቲ ድሕነትን ውጽኢታውነት ናይ ፈጠራ ክታበት ዩጽንዑ](#)። ኣብ ጊዜ ክለንካዊ ፈተነታት ንድሕነት ኣስጋኢ ዝኮነ ሻቕሎት ኣይተቀልቀለን።
- **ብ ገምጋም፡** ፈተነታት ዳታ ንምግምጋም ኣቲ ፈጠራ ክታበት ውሑስን ኣድማዕን ምኽኑ ንምርግጋጽ እዚ ኤፍ.ዲ.ኤይ(FDA) ካብ ናጻ ሞያዊያን ሕክምና ጽኑዕ መልክዒን ዓሚቕ ኣስተባባሎን ይጥቀም። [ከምኡውን ረብሓታት ክብደት ጥቅሚ ዝኾነ ተክሎ ሓይጋታት](#)። ድሕሪ ውሳኔ ናይ ኤፍ.ዲ.ኤይ(FDA)፡ ሲ.ዲ.ሲ(CDC) ውን ነቲ ተረኺቡ ዘሎ ዳታ ፈጠራ ክታበት ንምጥቃም ቅድሚ መወዳጃታ ለበዎ ምሃቡ ዳግም ይርኢዮ።
- **ቀጻሊ ትዕዛብቲ ድሕነት፡** እቲ ሲ.ዲ.ሲን ካልኣት ፈይራዊ መሻርኽትታትን ብዙሕ ፈጠራ ክታበት ትዕዛብቲ ስርዓታት ተጠቁሞም፡ ነዚ ሓድሽ ፈጠራ ክታበት ንዝኾነ ኣስጋኢ ጎናዊ ሰዕቤን ትዕዛብቲ ይካይዱ። እዚ ቀጻሊ ትዕዛብቲ ኣብ ክለንካዊ ፈተነታት ዘይተረኣዩ ጎናዊ ሰዕቤን ክገልጽ ይኽእል።

ኣብ ሞንጎ እዘም ሰለስተ ክለኒካዊ መጽናዕታት ልዕሊ 116,600 ተሳተፍቲ ነይሮም። ዶር. ጂሮም ኣዳምስ፡ ን ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ ከልግል ከሎ ከ ናይ መጥባሕቲ ኪኢሉ፡ ቅድሚ ምህዞ ክታበት ምርግጋጹ 5000 ተሳተፍቲ ኔሮም። እዚ ድማ፡ "እቶም ክታበት ንህዝቢ ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ ክፋት ኣብ ዝኾኑሉ እቶም፡ ዝበዝሑ ሓበሬታ ዝሓተኩ ክኾኑ ኢዮም ምስ ካልእ ዓለም ዝፈረዩ ክታበት ብምንጽጻር።"

ብሽመይ ኢዩ ናይ ኮቪድ -19 ፈጠራ ሽታቦት ቀልጫ ማዕቢሉ?

አብ ሕሉፍ እዋን፣ ፈጠራ ሽታቦት ን ሽምዕብል ነዊሕ ዓመታት ወሲዶ ኢዩ። መስርሕ ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦታት ን ብዙሕ ምሽንያታት ቀልጫ ኢዩ። ዝኾነ ስጉምቲ ዝተነጥረ የለን፣ ግን ተመራመርቲ ዝተወሰነ መድረኻት ናይቲ መስርሕ ብሓይ ጊዜ ኣካይዶም ኢዮም። እዚ ብሓይ እዋን ዝውዕል ደረጃ ፈተነታትን ጸዕቂ ወቅታዊነት/እዋናዊነት ዘጠቃልል ነዊሕ ትጽቢት ጊዜ ይኣላ። ኮቪድ - 19 ካብ ስደራ ናይ ቫይረሳት፣ ናይ 2002 ሳርስ ኮሮናቫይረስን ናይ 2012 መርስ ኮሮና ቫይረስን ዘጠቃልል ስለዝመጸ፣ ስነፍልጠኛታት ኣቀዲሞም ባህርያት ኮሮናቫይረስስ ከመይ ከምዝኾነ ሲለ ዘጽንዑ ኣበኡ ከለዉ ተመሳሳሊ ፈጠራ ሽታቦታት ከማዕብሉ ጀግኖም። እዚ ን ቁልጡፍ ምዕባለ ፈጠራ ሽታቦታት ናይ ኮቪድ - 19 መገዳ ኣጣጢሉ ኢዩ።

ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦታት ንኩሉም ጉጅለ ሰባት ዉሑስ ድዩ?

ንውጽኢትን ድሕነትን ፈጠራ ሽታቦት ዘጽንዑ ክለኒካል መርመራ ዝተፈለለዩ ናይ መስቀል መስርሕ ሰባት ኣማኢክሎም፣ እንኮላይ ኣብ ትሕቲ ሕክምናዊ መጽናዕቲ ታሪኽ ዘለዎም ማሕበረ ሰብ ዘማእከለ ኢዩ። እቶም ማሕበረ ሰባት ዉን ብዘይተመጣጠነ ብኮቪድ- 19 ተጸሊዮም ኢዮም። ዳርጋ **42% ተሳተፍቲ ናይ Pfizer BioNTech ዓለምለኸዊ ናይ ክለኒካል ፈተነ**, **37% ናይ Moderna ተሳተፍቲ፣ ከምኡውን 35% ናይ ጅንሶን ኣንድ ጅንሶን (Johnson & Johnson) (Janssen) ተሳተፍቲ** ካብ ስድራቤታት ሕብረዘለዎም ኢዮን ኔሮም እዚ ድማ ነቲ ፍልልይ ናይ ሕብረ-ብዙሕነት ሑራት መንግስታት ኣሜሪካ ዘማለኣ ኢዩ።

ከም ተወሳኺ፣ እቲ ክለኒካዊ መጽናዕቲ ኣብ ዝለዕለ ሓይጋ ዓበይቲ ህዝቢ ተሳተፍቲ ዝተኸፈለ ኢዩ (21% ናይ ፋይዘር-ባዮንቴክ ተሳተፍቲ፣ 23% ናይ ሞደርና ተሳተፍቲ፣ 34% ናይ ጅንሶንን ጅንሶንን (ጃንስሰንን) ተሳተፍቲ)፣ ከምኡውን ሰባት ዝለዓሉ-ሓይጋ ሕዳር ሕማማት ዘለዎም ኣብ ተወሳኺ ሓይጋ ናይ ብርቱዕ ኮቪድ - 19 ዘእትዎም (46% ናይ ፋይዘር-ባዮንቴክ ተሳተፍቲ፣ 42% ናይ ሞደርና ተሳተፍቲ፣ ከምኡውን 40% ናይ ጅንሶንን ጅንሶንን (ጃንስሰንን) ተሳተፍቲ)።

ቆልዑን ነፍሰ ጸራትን ወይ ከኣ ዘጥቡባ ኣዲታት ኣብዚ ናይ ክለኒካዊ ፈተነታት ኣደማእክልን፣ ሰለዚ ኣብዚ ሕጂ ጊዜ ዝኮነ ዳት ንድሕነት ናይ ፈጠራ ሽታቦት ነዘም ሰባት ዝተቀረበ የለን። ፈተነታት ምስዘም ጉጅለ ኣብ መስርሕ ኢዩ ዘሎ ወይ ኣብ ቀረባ ጊዜ ክጅምር ኢዩ።

ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦታት ምዉሳድ እንታይ ኢዮ ረብሓታቶም?

ናይ ኮቪድ -19 ፈጠራ ሽታቦታት ብዘይ ናይ ሓይጋ ሕማም ብዩንነት ይፈጥር። ኮቪድ - 19 ዘለዎም ሰባት ምናልባት ሓዲር ዕምሪ ብዩንነት ካብ ጸረኣካል የጥርዩ፣ ግን እዚ ሓለዋ ክንደይ ከም ዝጸንሕ ርጉጽ ኣይኮነን። ምልክታት ናይ ኮቪድ - 19 ካብ ፈተሶ ክሰብ ከቢድ ብሰፊሑ ክፈላለ ይክእል፣ ከምኡውን ንነዊሕ ዝጸንሕ ወይ ንህይወት ኣስጋኢ ይከዉን። ሽታቦት ብዘይ ሕማም ስርዓተ ምክልኻል ብምፍጣር ክከልወካ ኢዩ።

ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦታት ካብ ምምጻእ ብርቱዕ ሕማም ክከልዉኻ ይኸእሉ እንድሕር ነት ቫይረስ ሒ ዝካዮ። ሓለዋ ካብ ኮቪድ - 19 ብጽኑዕ ኣገዳሲ ኢዩ ምሽንያቱ ንዝተወሰኑ ሰባት፣ ብርቱዕ ሕማም ወይ ሞት ስለ ዘስዕብ...

ጎናዊ ሳዕቤናት ናይ ኮቪድ - 19 እንታይ ኢዮም?

እቲ ኣዝዩ ልሙድ **ጎናዊ ሳዕቤናት ብኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦታት ዝተረኣዩ** ምስ ናይ ዝበዝሐ ጎናዊ ሳዕቤናት ፈጠራ ሽታቦታት ዝተሞከረ ዝመሳሰል ኢዩ። ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦት ምስ ወሰድካ፣ ነዚኡም ዘማእክል ፈተሶ ጎናዊ ሳዕቤናት ክትጽብ ትኸእል ኢካ፣ ቁስለት፣ ምቅያሕ፣ ወይ ሕብጥ ኣብ ዉጋእ ስፍራ፣ ረስኒን ወይ ዛሕሊን፣ ሕማም ርእሲ፣ ድኻም፣ ከምኡውን ቃንዛ ጭዋዳ ወይ መላግብ። እዚኡም ጎናዊ ሳዕቤናት ልሙዳት ኢዮም ከምኡውን ካብ ኮቪድ - 19 ንምሕላው ምልክት ናይ ኣካልካ ምፍጣር መልሰ ምክልኻል ኢዩ። ጎናዊ ሳዕቤን ከምቲ ልሙድ ንቁፍብ መዓልታት ጥራይ ኢዩ ዝጸንሕ።

ዝኮነ ንድሕነት ዘተሓሳስብ ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦት ኣሉ ድዩ?

ብርቱዕ ነድሪ ተጸብኦ፣ ከም ባዓል ኣናፊላክሲስ፣ እቲ ሰብ ምክንኻን ብኢፕነፍሪን ወይ ምሕካም ዘድሊዮ፣ ሳሕቲ ኢዮም። **ገለ ጥዕናዊ ጸገማት ምስ ዝህልዉካ ሕማቅ ተጸብኦ ክህሉ ዝለዓለ ዕድል ኣሎ**፣ ከም ባዓላ ዝተዳኸመ ስርዓተ ምክልኻል፣ ወይ ቅድሚ ሕጂ ነድሪ ተጸብኦ ንፈጠራ ሽታቦት ተነይርካ። እቲ ሲዲሲ ብዘዕበ ዉሑዳት ሰባት ድሕር **ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦት** ምዉሳዶም ኣሉታዊ ፍጻሜ ዝተሞከሩ ተማሂሩ ኢዩ።

ዝኾነ ሰብ ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦት ክወስድ ዘይብሉ ኣሉ ድዩ?

- እወ፣ ናይ ፈጠራ ሽታቦት ኮቪድ - 19 ኣብ ዉሑድ ጉዳያት ኣይምከሩን ኢዮም።
- **ብርቱዕ ነድሪ ፈጠራ ሽታቦት ዘለዎም ሰባት**፣ ሰባት ፍልጥ ድሕር ባይታ **ብርቱዕ ነድሪ ተጸብኦ** ንዝኾነ ክፋል ናይ ፈጠራ ሽታቦታት ዘለዎም ወይ ዝኮነ ሰብ ብርቱዕ ነድሪ ተጸብኦ ነቲ ቀዳማይ ዓቀን ናይ ኮቪድ - 19 ፈጠራ ሽታቦት ዘለዎ **ፈጠራ ሽታቦት ክወስድ** የብሉን።
 - **ሰባት ንፕሊጂ (PEG) ወይ ፖሊይዘርቤት ነደርቲ ዝኾኑ**፣ ፖሊይዘርቤት ኣብ ወልሓይ ናይ ኤም.ኣር.ኤን.ኤይ. (mRNA) ኮቪድ - 19 መቃምቲ ኣይኮነን ግን ብዝቀረበ ምስ ኣብ ክልቲኡ ኤም.ኣር.ኤን.ኤይ. (mRNA) ፈጠራ ሽታቦት ዘሎ ፕሊጂ(PEG) ይተሓተዞ ኢዩ። ሰባት **ንፕሊጂ(PEG) ወይ ፖሊይዘርቤት ነደርቲ** ዝኾኑ ኤም.ኣር.ኤን.ኤይ. (mRNA) ፈጠራ ሽታቦት ክወስዱ የብሎምን።
 - **ሰባት ንጡፍ ጉዳይ ናይ ኮቪድ - 19 ዘለዎም ወይ ኣብ ትሕቲ ዉሽባ ዘለዉ**፣ ኣብዚ ሕጂ እዋን ብኮሮናቫይረስ ተለኪፍካ ተለኻ፣ ክሳዕ ትሓዊ ጽናሕ ከምኡውን **መዓስ ኣብ ገዛ ምፍላይ ደው ተብሎ ናይ ሲዲሲ ጠለባትን ኣማልእ**። እንድሕር ንኮቪድ - 19 ተቃላቲካን ኣብ ትሕቲ ዉሽባን ተለኻ፣ ንክልኦት ናይ ምቅላዕ ተኸእሎ ንምዉጋድ ክሳዕ ናይ ዉሽባ ጊዜኻ ዝውዳእ ጽናሕ።

4 መጋቢት 2021 ዝተምሓየኹ።

ንተወሳኺ ሓብሬታ፣ በዚ ደውሉ coronavirus.ohio.gov ወይ ደውሉ ኣብዚ 1-833-4-ASK-ODH (1-833-427-5634).